

تهدید های مشترک امنیتی ایران و روسیه: زمینه های همکاری/ بخش اول

تا چندی پیش، روابط ایران و روسیه به دلیل فقدان اعتماد بین طرفین که ناشی از فشار غرب بود چندان رضایت بخش به نظر نمی رسید. با این حال، مسکو و تهران با تهدیدهای مشترک مواجه هستند و برای رفع آن ها نیز امکاناتی دارند و حتی در صورت ناهماهنگی میان منافع ملی شان این مسأله می تواند دو کشور را به سمت همکاری های استراتژیک سوق دهد. وارد شدن ایران به سازمان همکاری های شانگهای در مقام عضو تام-الاختیار و برقرار کردن رابطه همکاری با دبیرخانه سازمان پیمان امنیت جمعی از سوی این کشور، قدم های مهمی در این جهت محسوب می شود ...

آران نیوز- مقدمه: تا چندی پیش، روابط ایران و روسیه به دلیل فقدان اعتماد بین طرفین که ناشی از فشار غرب بود چندان رضایت بخش به نظر نمی رسید. با این حال، مسکو و تهران با تهدیدهای مشترک مواجه هستند و برای رفع آن ها نیز امکاناتی دارند و حتی در صورت ناهماهنگی میان منافع ملی شان این مسأله می تواند دو کشور را به سمت همکاری های استراتژیک سوق دهد. وارد شدن ایران به سازمان همکاری های شانگهای در مقام عضو تام-الاختیار و برقرار کردن رابطه همکاری با دبیرخانه سازمان پیمان امنیت جمعی از سوی این کشور، قدم های مهمی در این جهت محسوب می شود.

در دهه های اخیر، پیشرفت روابط روسیه و ایران به دلیل تفاوت منافع ملی دو کشور و نبود اعتماد متقابل، آن هم به دلیل فشارهای جدی از سوی ایالات متحده آمریکا، کند شده بود. همان طور که مشخص است، در ژوئن 1995، نخست وزیر فدراسیون روسیه، ویکتور چرنومیردین و معاون رئیس جمهوری آمریکا، آل گور، پروتکل محرمانه ای را به امضاء رساندند که بر اساس آن تا پایان 1990 همکاری های نظامی مسکو و تهران به طور کامل متوقف گردد.

در همان زمان، برخورد شدیدالحن جمهوری اسلامی ایران با آمریکا، اسرائیل و عربستان سعودی که در زمان ریاست جمهوری احمدی نژاد پررنگ تر شده بود، زنگ هشدار برای روسیه به شمار می رفت. به همین علت در سال 2013، به قدرت رسیدن روحانی و دعوت او به مذاکرات در سطح منطقه ای و جهانی، از سوی مسکو کاملاً مثبت ارزیابی شد. در نتیجه، 14 جولای 2015، نمایندگان ایران و «1+5» (پنج عضو دائم شورای امنیت سازمان ملل متحد و آلمان) در خصوص «برنامه جامع اقدام مشترک (برجام)» توافق کردند و قرار شد مطابق آن تحریم های یک جانبه مالی-اقتصادی ایران به تدریج لغو شود. برخلاف این پیش زمینه، گفتگوهای استراتژیک ایران و روسیه به شکل قابل ملاحظه ای گسترش یافت و به وسیله تهدیدهای مشترک ارتقا پیدا کرد.

تهدیدات امنیتی مشترک سنتی و غیرسنتی

اصلی ترین تهدیدهایی که در حوزه امنیتی متوجه جمهوری اسلامی ایران می شود (بر اساس اولویت) به این ترتیب است:

تهدید اول: تداوم استقرار نیروهای نظامی آمریکا در افغانستان، بحرین، قطر، عمان، کویت، امارات متحده عربی، ترکیه و دیگر کشورهای خاورمیانه. تهران این مسأله را به خوبی درک می کند؛ زیرساخت نظامی گسترده این امکان را به آمریکا می دهد تا قدرت خود را در کشورهایی که هیچ منافع مشترک ملی با آمریکا ندارند، به نمایش گذارد. برای مثال،

اتفاقی که سال 2003، در کشور عراق و در زمان صدام حسین رخ داد.

تهدید دوم: فعالیت مستمر اسرائیل در زمینه جمع آوری اطلاعات جاسوسی در قلمرو ایران؛ به ویژه در جمهوری آذربایجان و در نزدیکی مرز ایران تعداد چشمگیری تجهیزات جاسوسی فعالیت دارند. برای مثال، پایگاه های زمینی و هوایی با پهباد های بدون سرنشین مشغول فعالیت هستند.

تهدید سوم: حملات موشکی منظم ارتش اسرائیل به کاروان هایی است که محموله های ایران را در اختیار گروه «حزب الله»، گروه لبنانی «حماس» و «جهاد اسلامی» قرار می دهند. از آن جمله، در اکتبر 2015، اسرائیل نقاطی از کوه های قلمون در نزدیکی مرز لبنان و سوریه را بمباران کرد و ۱۸ فوریه 2016، به هدفی که در مسیر دمشق به درعا بود با

راکت حمله کرد. در این حملات انبار مهماتی در منطقه تل مانا که متعلق به جنبش حماس بود، منهدم شد.

تهدید چهارم: ادامه جنگ غیرمستقیم عربستان سعودی در عراق و سوریه تهدید دیگر برای ایران است (که تا حدی نیز خود را در یمن، لبنان و افغانستان نشان داده است) و در این جنگ از یک سو نیروهای مسلح سنی عربستان و مزدوران شان شرکت دارند که تحت حمایت کامل آل سعود هستند. مخالفان آنان در عراق و سوریه ارتش ملی و نیروی پلیس هستند که شامل اعراب شیعه، علوی ها، مسیحیان، ایزدی ها، دروزی ها می-شوند و شدیداً از سوی ایران حمایت می شوند. در نتیجه، این جنگ مسلحانه گاهی تقابل سنی و شیعه در نظر گرفته می شود.

تهدید پنجم: تداوم مناقشات مسلحانه عراق، سوریه، افغانستان، فلسطین اسرائیل، یمن و ناگورنو قره باغ تهدید پنجم است. این مناقشات برای ایران تهدیدی بزرگی است که امکان انتقال جنگ از عراق و یا افغانستان به داخل مرزهای آن، از دست دادن نفوذش بر خاور نزدیک و خاورمیانه (قفقاز جنوبی) و ممانعت از تحقق هزمونی اش را فراهم می کند.

از میان تهدیدات غیر سنتی در حوزه امنیتی، ایران به تجزیه طلبی، افراط گرایی مذهبی، صادرات غیر قانونی مواد مخدر، اسلحه و ذخایر جنگی، مهاجرت غیرقانونی و همچنین جرم و جنایات مرزی توجه ویژه ای دارد.

در این بین، اولویت با مسأله تجزیه طلبی است که از سوی کرد ها، بلوچ ها و عرب های بومی مطرح است. شرایط موجود به دلیل وضعیت کردستان عراق و درخواست های نمایندگان کردهای سوریه به صورت بالفعل تشدید می-شود.

نویسنده: ولادیمیر یوسی اف رئیس مرکز مطالعات سیاسی و اجتماعی روسیه و کارشناس شورای امور بین الملل روسیه (ریاک)